

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה. נה.

תורה אור

1. אָסאָפּ אָסאָפּ בל מעל
פיר האַנדקאָפּ נאָם; צפּניה א ב
2. אָסאָפּ אָרד בּוֹהמאָ
האָסאָפּ עוף השּׁמַיִם דּוּגִי
דּוּגִי וּבּוֹהֶמֶשׁוֹת
הַשְּׁמַיִם וּדּוּבּוֹרֵי
הָאָדָם מִעַל פְּנֵי
הָאָדָם; צפּניה א ג
3. כִּי י' אֱלֹהִיךָ אֵשׁ
אֵבֶלָה הוּא לֵךְ קָנָא;
4. דּוּבּוֹרֵם ד כ ד
וּתְפֹלָא י' וְנָתַן
מִכְתּוֹרָא אֶדְמֵי מִזְבֵּחַ
מִזְבֵּחַ גְּדֻלּוֹת וְאֶמְנוֹת
וְחֵלְלִים רַעִיִם וְאֶמְנוֹתֵם;
דּוּבּוֹרֵם כ ח ט
5. וְפֶן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ
הַשְּׁמַיִם וְאֵת
הַחֲבִיבִים
וְאֵת הַשְּׁמַיִם וְגִדְּלָת
וְהַשְּׁמַתִּיחַ לָהֶם
וְהַעֲבִדְתָּ אֶשׁ חֶלֶק י'
אֱלֹהֵיךָ אֲתָם כֻּלָּל
הַשְּׁמַיִם תַּחַת כ
רְבִידֵם ד י
6. אֵל לֹאֲצִים הוּא וְלִיץ
וְלַעֲרִים יִתֵּן יוֹן; מִשְׁלֵי ג ל ד

לעזי רעט"י

מִיִּשׁ [מִיִּשׁ]. עֲרֵכָה
(חֶלֶק שֶׁל הַגֵּת, שָׁבוּ מִנִּיחִים
אֶת הָעֲנָבִים).
שֶׁקֶט. כְּמוֹת עֲנָבִים אוֹ
זֵיתִים, שֶׁמֶכְנִיסִים בְּבֵת אַחַת
בְּגֵת אוֹ בְּבֵית-הַבַּד.

מוסף רש"י

[illegible]

לְוָקְחִין גַּת בְּעוֹמֶה. אַע"פ שְׁנוֹטֵל בִּידוֹ וּנְוֹתָן נִתְפַּח אֵינּוּ נֶעֱשֶׂה יֵין נֶסֶךְ עַד שִׁירָה לְבוֹר כֶּךָ (ב) הַגִּירָא וְיֵשׁ סְפָרִים שְׁגוֹרִסִין שֶׁאֵינּוּ וְהוּא סִיפָא פִירוּשׁ דְּרִישָׁא אֲבָל אֲזַתָּן סְפָרִים שְׁגוֹרִסִין וְאֵינּוּ בְּיוֹ"ו וְאִ"כְּ נִשְׁמַע דִּין אַחֵר שֶׁאִפִּי' נֶגַע עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּקִלּוֹת הַמּוֹשָׁךְ

יִאסֹּף אֶסֶף כָּל מַעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נָאִם ה' אֶסֶף אָדָם וּבִהְמָה אֶסֶף עוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם וְהַמְכַשְׁלוֹת אֶת הָרִשְׁעִים [וְגו'] וְכִי מִפְּנֵי שֶׁהָרִשְׁעִים נִכְשָׁלִים בָּהֶן יֵאָבְדֻם מִן הָעוֹלָם וְהָלֵא לָאָדָם הֵן עֹבְדֵינִי² וְהִכְרַתִּי אֶת הָאָדָם מִמַּעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה [וְגו'] שָׁאֵל אֲגִרִיפֶס שֶׁר צָבָא אֶת ר"ג כְּתִיב בְּתוֹרַתְכֶם³ כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אִשׁ אֹכֵלָה הוּא אֶל קָנָא כְּלוֹם מִתְקַנָּא אֱלֵא חֲכָם בְּבַחֲכֶם וּגְבוּר בְּגְבוּר וְעִשִׂיר בְּעִשִׂיר אָמַר לוֹ אֲמִשּׁוּל לָךְ מִשָּׁל לְמָה"ד לָאָדָם שֶׁנִּשְׁאָא אִישָׁה עַל אִשְׁתּוֹ חֲשׁוּבָה מִמֶּנָּה אִין מִתְקַנָּאָה בְּבֵה פְחוּתָה מִמֶּנָּה מִתְקַנָּאָה בָּה א"ל זִוְנִין לְרַע לְבִי וְלִבִּי יָדַע דְּעִבּוּדָת כּוֹכְבִּים לִית בְּבֵה מִשְׁשָׁא וְהָא קַחוּנִי גְבֵרִי דְאִזְלִי כִי מִתְבְּרִי וְיֹאמְרוּ כִי מִצְמַדִּי מ"ט אָמַר לוֹ אֲמִשּׁוּל לָךְ מִשָּׁל לְמָה"ד לָאָדָם נֶאֱמַן שְׁהִיָּה בְּעִיר וְכָל בְּנֵי עִירוֹ הֵיוּ מִפְקִידִין אֲצִלּוֹ שְׁלֵא בְּעֵדִים וְכֵא אָדָם אֶחָד וְהִפְקִיד לוֹ בְּעֵדִים פַּעַם אֶחָד שִׁכַּח וְהִפְקִיד אֲצִלּוֹ שְׁלֵא בְּעֵדִים אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ בּוֹיָא וְנִכְפְּרָנוּ אָמַר לָהּ וְכִי מִפְּנֵי שִׁשּׁוּמָה זֶה עִשָּׂה שְׁלֵא כְּהוּגֵן אֲנִי נֶאֱבַד אֶת אֲמוּנָתִינוּ אֶף כִּכְךָ יִסּוּרִין בִּשְׁעָה שֶׁמִּשְׁשֶׁרֶן אוֹתָן עַל הָאָדָם מִשְׁבִּיעִין אוֹתָן שְׁלֵא תִלְכוּ אֱלֵא בְּיוֹם פְּלוּנִי וְלֵא תִצְאוּ אֱלֵא בְּיוֹם פְּלוּנִי וּבִשְׁעָה פְּלוּנִית וְעַל יְדֵי פְּלוּנִי וְעַל יְדֵי סֵם פְּלוּנִי כִּיֹּן שְׁהִיָּע זִמְנֵן לְצִאת הֶלֶךְ זֶה לְבֵית עֲבוּדָת כּוֹכְבִּים

אמאי אַלטרירך למיתני אע"פ שטוטל
צידו ונותן לתפוח הא מסיפא שעמיען
יותר שאינו נעשה יין נסך כלל עד
שירד לצור וי"ל דלא זו אף זו קתני
א"נ תנא ד"ל סיפא גלגלי יראא דלא
מימנא דנמינא לתפוח כשהכל נלפף
אל התפוח היו כאילו ירד לצור קמ"ל
ויפא דירד לצור דוקא: ירד לצור
מה שצבור אמור. פ"ה אם נגע בו
עוצד כוכבים אחרי כן משמע ממון
פירושו דר"ל והשאר מותר ואפי' יגע
בו עוצד כוכבים וכן נראה דמינא
לתפוח סיפא דומיא דירשא דנמינא
קתני מיירי בנגיעה אף מותר דסיפא
מיירי בנגיעה אבל אין לפרש דר"ל
והשאר מותר שאינו נאסר כשנגע
העוצד כוכבים במה שצבור ע"י נזק
אבל ודאי אם נגע העוצד כוכבים היו
אסור במגע עוצד כוכבים דשפיר
היו קרוי יין כיון שנתן אל הכל התפוח
דא"כ ב' מקשה מינה גמ' לרב הונא
לאמר כיון שהתחיל לימשך עושה יין
נסך לישיני ליה דרב הונא איירי במגע
עוצד כוכבים דמתני' נמי הכא אסרה
דלא שריא השאר אלא ע"י נזק וכ"ת
דמקסי מ"מ שפיר דסקמך אחא דשמע'
ליה לרב הונא דלמיתני אע"פ צ"ל (לקמן
עב.) דלנוק חצור דמתניהי משמע
דנזק אינו חצור מדקא שרי השאר
שבגת דא"כ הוה ליה לתלמודא לאתויי
מלתיה דרב הונא דלקמן כיון דמכח
דהוא פריך לכן נראה כפי' רש"י
דמיירי מתניתין דהשאר מותר אף
בנגיעת עוצד כוכבים והשתא יחא
דליכא לשנויי בגמ' דמתניתין לא מיירי
בנגיעת עוצד כוכבים ורב הונא איירי
במגע עוצד כוכבים דע"כ מתני' נמי
מיירי במגע עוצד כוכבים דפרשיט
ור"י פ"י דודאי מיירי במתני' בנזק
נמי ואשמעינן שהשאר אינו נאסר
מטעם נזק מדקאמר עלה בגמרא לא
שו אלא שלא החזיר גרבותי לגת פ'
זו מותר שאינו נאסר מטעם נזק
בר נזק ופריך גרבותי גופא במאי

[illegible]

ל

אסוף אסף. כלומר האכלה את הכל בתמיה: **אסף אדם** ו**זמה** ו**המכשלות את הרשעים.** כל דברים שהרשעים נכשלין בהן: **והכרתי את האדם.** בתמיה. שהרי אף לאדם הן עובדין: **אגריפס** **שר צבא.** עובד כוכבים היה ממונה על ראשי גייסות וזימי אגריפס המלך היה:

אין **מסקנאה** **זה**. אשתו הראשונה
אזיה מקדמת [כל כך] לשווא את
בעלה ואצל אס פחותה ממנה מתקנאה
ומקדמת עליו לשנאמן: וזוין. ישראל
היה: דאזוי **כי** **מכבדי**. פסחים
הולבלין לעבודת כוכבים שנתפרקן
אזיהיהן מחמת חוליון ומחרין בזיהיהן
מזומדים: רעים בשליחותן. שמיים
את הגוף: **שחליקן** **דכדים**. מניחן
לעשות: **בתנאי** **גם** **צעוטה**.
שבעטה ודרכה עובד כוכבים: שהוא
נוטל. ענבים מתוך יין צעדים של גמ
שקורין מיי"ש: ונותן **לפתו**. אסיפת
גל הענבים שחמת הקורה קרי פתוח
ועליון ש"ק. וקצבר מנח דידן לא היה
יין נסך עד שירד לצור: מה **צצור**

רבינו חננאל

הצור צסד וררר מררר צרור
וררר מררר ררר וררר צר קר א:
רררר ער הררר רררר ררר. ורר
ררררר מרררר ררררר רררר רר
ררררר ררררר ררר ררר מרר ררר
כל זמן ררר ררר וררר ררר
ררררר ררר ררר רררר ררר רר
הררר ררררר מררר רררר * וררר
מררר רר רררר רררר ררר
ררררר ררררר רר ררררר רר רר:
ררר

אמרו יסורין דין הוא שלא נצא וחזורין ואומרים וכי
שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו והיינו דא"ר יוחנן מא
ונאמנים רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן א"ל רבא ב
האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטרך עלמ
בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא
ממטרא א"ל השתא ^אאי הוי שכיבנא לא אמרי לבו
ממאי דכתיב ^באשר חלק ה' אליהך אותם לכל הנ
בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר רי
^אאם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן ^בבא לטמא
מסייעין אותו: **מתני'** לוקחין גת בעוטה מן הע
פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח ^א ואינו עושה יי
ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר: דורכין ע

ממתסרת ומשני בנזק אלמא מתני' נמי מיירי בנזק כדפרישית ורשב"א
עושד כוכבים דגורי' ביה רבנן כדאמרין לקמן בפ"ב (דף עב:) וה"ל
וממכרו כיון שאינו עדיין יין וגם אינו נאסר לא במגע ולא בנזק כדפ"ק
מותר בהנאה דלינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבו
שפוטל כו' ואינו חשוב כאיסורי הנאה והשקה הר"ר אלחנן חזק
הואל' לישי' לא דלמות דמתני' היינו בנזק וכי קאמר רב הונא ב' הונא
ב' בהנאה הא לקמן נמי קאמר בן מינוק בן יומו עושה יין נסך ויהי'
ויהא דאמרין בפ"ב (לקמן דף עד:) גבי גת של אבן שזפתה עובד כוכבים
דוקא וזפתה אכל דרך בה לא סגי לה בניגוב ואמאי הא קתני הכא
כוחותיה ובי פריך התם ממתינין אברייתא הוה מצי לשנויי דלא למשה
בבבב' ברייתא בדרך בה ולאקומי מריווי' למשנה אחרונה: **דורבין ע**
עובד כוכבים מעט נטמאן משום פירושא שדורבין אבא דריכה דריכה
גמא טמאה דל"כ ישראל השועה פירומי' בטומאה אמאי לא דורבין עממא
נמשע ביירושלמי דקמי' דורבין עס העובד כוכבים גמא דלא דלמא אמרינן
אמרין

ליטרה מסייעין אותו שנאמר ולענוים יתו חז: מתני' לוקחין גת בעוטה מז העובד כוכבים

מסורת הש"ס

(א) [שבת קנב: א, ב] שבת
קד. יומא לח: מנחות כט:
(ג) [השנוי באבות פ"ב מ"ח],
(ד) רישא לגלויי סיפא כג"ל.
[ל"ס],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מה שבבור
בו' דורכין עם וכו'
ומשום מסייע ידי
עובדי עבירה. עין מג"א
סימן שמו ס"ק ד:

הגהות הב"ח

(א) במשנה ונותן למפוס
(ואינו) תז"מ וי"ב ס"א
אינו כלל וי"ו ובס"א גרסי
שאינו צ"ח ועין בתוס':
(ג) תוס' ד"ה לוקחין וכו'
קך הוא הגי': (ג) ד"ה
והשאר וכו' קופסה עובד
טובים מנגבה ודחה
טהורה ושל עץ ר' אומר:

רבינו חננאל

והארת עבדות כרכבים ל' שפרה א"ל עיר למלך
שטחיה א"ל עיר למלך
השטחיה הארים שטחיה
ולא המתינו כ' וצד
שאלו אנפרס שר עבד
כ' א"ל וזן ז'ר עקבא
לבי ולבן יודע שטחיה
זכבים א"ל בין שבו והא
זכזן ידולו בין שבו
חורון פליטס. א"ל
משל לאדם נאמן שהיה
צדד ויהי הכל מקדקין
אצלו כל בעדים בא
אחד לא היה מקדק
אצלו אלא בעדים פעם
אחת שכה והפדק אצלו
שכרם אמר לו
אשתו נכפרי שוטה ה
אשה שבעל שוטה ה
שעשה שאל כהונן נאבד
לא אמותנן כ' החללים
שעל בני אדם בשעה
שמתחוללין עניני משפחה
אזתן שיבא ידוע כי
פלוגי ויצאו ביום פלוגי
זו ידע כל פלוגי וזן
שהגיע זמנא לאתן וכן
זה לעבודת כרכבים ד'
הוא של יצאו החללים
אזל מפני שוטה ה
שעשה שאל כהונן נאבד
שכבועתנו והיינו עבדות
חללים וצים ונאמנים
רצים שחילוחם ונאמנים
שכבועתם א"ל רבא ר'
יצחק חלל ידועה עבדות
זכבים א"ל בתאריין ו'
מפדוק עלמא למטא
מיתחין בחלמא קטולו ל'
גבא שטחיו לא גבא
א"ל מטא א"ל השתא
אזל שכיבא לא אמנא
וכי מילתא בין אחר
רב מאי דרביח אשר חק
א"ל אליהן אותם לכל
העמים. מלמ שחילקם
בברים שפראן כ' ו'
ממש עבדות כרכבים
כ' לטורדן כל העולם
אם ישעו תאחרתו והיינו
דמכא ריש לקיש מאי
דרבינא א"ל לציט
ליזן ולעניס יתן חן בא
ליטא מפתחין לו ו'
מטריה מפתחין אותן שגא